

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження *Бужинецькій Ксенії Борисівні* наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» на підставі прилюдного захисту дисертації «**Формування навчальної мотивації у старших дошкільників з порушеннями когнітивного розвитку**».

«15» грудня 2023 року

Бужинецька Ксенія Борисівна, 1993 року народження, громадянка України. Освіта вища: закінчила у 2015 році Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова за спеціальністю «Корекційна освіта».

У серпні 2022 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 053 «Психологія».

Дисертацію виконано у відділі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник – Прохоренко Леся Іванівна - доктор психологічних наук, професор, директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувачка має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 6 статей у наукових фахових виданнях України з психології, що включені до міжнародних наукометричних баз; 4 тез апробаційного характеру; 3 інших публікацій та 1 методичні рекомендації.

1. Бужинецька, К. (2023). Проблема мотивації навчальної діяльності старших дошкільників із когнітивними порушеннями розвитку. *Психологічний часопис*, 9(6), 7–15. <https://doi.org/10.31108/1.2023.9.6.1>

2. Бужинецька, К. (2023). Психологічні особливості прояву оцінного компоненту мотивації у старших дошкільників із когнітивними порушеннями розвитку. *Психологічний часопис*, 9(5), 7–15. <https://doi.org/10.31108/1.2023.9.5.1>

3. Бужинецька, К. Б. (2017). Проблема мотиваційної готовності дошкільників із затримкою психічного розвитку до шкільного навчання. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 1(13), 318-323.

4. Бужинецька, К. Б. (2019). Психологічні бар'єри в навчанні дітей із затримкою психічного розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 3(92), 35-43.

5. Бужинецька, К. Б. (2020) Особливості мотиваційної готовності в дітей у психологічній літературі. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 3 (107), 63-73.

6. Бужинецька, К. Б. (2018). Мотиваційні детермінанти розвитку дошкільників з когнітивними порушеннями. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 1(14), 219-223.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Кульбіда Світлана Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу української жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна без зауважень.

Кобильченко Вадим Володимирович, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У дисертації проаналізована значна кількість наукових понять, термінів, що розкривають зміст теми дослідження, але подекуди зустрічаються синоніми або неточності, які потребують окремого тлумачення. Зокрема, в назві першого розділу дисертації використовується термін «мотивація до навчання», тоді як в назві дисертації та інших розділів дисертаційної роботи використовується термін «навчальна мотивація». Вважаємо, що дисертаційна робота виграла б від уніфікації термінології.

2. На нашу думку, більш логічним було б поміняти місцями в першому розділі дисертації п.1.2. з пунктом 1.3., крім того, в третьому розділі дисертації в п. 3.1. є неточність в назві «...методика дослідження навчальної мотивації...», а має бути «методика формування навчальної мотивації...», позаяк розділ має назву «Формування навчальної мотивації старших дошкільників з порушеннями когнітивного розвитку».

3. На жаль, в тексті дисертації подекуди зустрічаються технічні помилки, зокрема на титульній сторінці відсутня галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Душка Алла Луківна, доктор психологічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У дисертації недостатньо приділено уваги такій суттєвій особливості як мовленнєві порушення у дошкільників з порушеннями когнітивного розвитку та їх корекції. Оскільки, мовлення якнайтісніше пов'язане з когнітивними здатностями дитини і недоліки в розвитку одного з цих процесів неодмінно негативного відбиваються на когнітивній сфері, тому було б логічно висвітлити у методиці формування навчальної мотивації й етапи роботи щодо розвитку мовлення таких дітей.

2. Результати емпіричного дослідження, наведені у другому розділі «Особливості навчальної мотивації у старших дошкільників з порушеннями когнітивного розвитку» свідчать про значний комплекс методів діагностики навчальної мотивації. Виникає необхідність уточнення щодо вибору методики визначення навчальної мотивації за різними авторами, та визначення критеріїв оцінювання компонентів мотивації у них.

3. У дисертації ґрунтовно описано методики діагностики навчальної мотивації, втім бажано було б розробити універсальні рекомендації для практиків щодо визначення основних механізмів мотивації, що дасть змогу в умовах навчання діагностувати спектр мотиваційного порушення та обирати відповідні засоби їх корекції.

Соколова Ганна Борисівна, доктор психологічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Попри ґрунтовний теоретичний аналіз проблеми, що досліджувалася, думається, що не завадило б у дисертації детальніше охарактеризувати психічні, вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей з порушеннями когнітивного розвитку, зокрема мисленнєвої сфери, які можна було б враховувати при створенні індивідуальної програми розвитку дитини в умовах інклюзії. Що, на нашу думку, сприяло б ґрунтовнішому розкриттю саме специфіки формування внутрішньої мотивації.

2. У експериментальній частині дисертації досить вдало дібрано і описано методику формування навчальної мотивації у дошкільників з порушеннями когнітивного розвитку. Тож, на нашу думку, було б доцільним викласти матеріали дослідження у практичних розробках для педагогічних працівників з метою надання корекційно-розвивальних послуг дітям, які відвідують різні типи дитячих закладів освіти, зокрема з традиційною системою виховання та спеціальні дошкільні заклади освіти.

3. На наш погляд, не достатньо розкрито сутність вольового акту, більш детальне дослідження якого б дозволило визначити ступінь узгодженості

функціональної взаємодії між мотиваційними та вольовими механізмами, що значно б підсилило формувальний експеримент.

4. У теоретичній частині дослідження достатньо глибоко проаналізовані зарубіжні наукові джерела, разом з тим, на нашу думку, значно менше уваги приділено працям українських науковців, що б підсилило подану інформацію і розширило діапазон проблеми, що досліджується.

Гончарук Наталія Миколаївна, доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та практичної психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У першому теоретичному розділі дисертанткою достатньо структуровано представлено навчальну мотивацію, що відображає системно проведений науковий аналіз. Втім, було б доцільно продовжити представлене дослідження у другому розділі та в констатувальному експерименті більш розширено відобразити дослідження структури мотивації, доєднавши, окрім аналізу навчальних мотивів, вивчення навчальних потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, установок, форм цілепокладання, інших структурних компонентів, які формують розгорнуту систему мотивації у дошкільників з когнітивними порушеннями.

2. У фахових публікаціях і методичних рекомендаціях авторкою широко представлено аналіз питання мотиваційної компетентності дошкільників із порушеннями когнітивного розвитку. Водночас, у дисертаційній роботі цій проблемі присвячено менше уваги. Бажано обґрунтувати основні критерії мотиваційної компетентності дошкільників, котрі готуються до навчання у школі.

3. На нашу думку, в методиці формувального експерименту було досить вдало розроблено й описано формування мотивації навчальної діяльності в контексті функціонування пізнавальних процесів та реалізації дітьми із порушеннями когнітивного розвитку пізнавальних завдань, що є вагомим чинником їхнього загального когнітивного розвитку. Водночас, чи не стануть труднощі у виконанні пізнавальних завдань, які, зазвичай, спостерігаються в цієї категорії дітей, фактором зниження їхньої мотивації?

4. У представленій дисертаційній роботі ґрунтовно описано організаційно-методичні, педагогічні та психологічні умови формування мотивації до навчальної діяльності. Зважаючи на це, вважаємо доцільним визначити роль педагога і психолога закладу дошкільної освіти у формуванні навчальної мотивації в дошкільників із порушеннями когнітивного розвитку.

5. Дисертація, безумовно, тільки виграла б, якби у ній було здійснено більш структуроване представлення даних із проблеми формування навчальної

мотивації у дошкільників з когнітивними порушеннями в табличній і графічній формах.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради;

«Проти» - немає;

«Утримались» - немає.

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН
УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:**

1. Дисертація Бужинецької Ксенії Борисівни на тему: **«Формування навчальної мотивації у старших дошкільників з порушеннями когнітивного розвитку»**, що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261; «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Присудити Бужинецькій Ксенії Борисівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Бужинецькій Ксенії Борисівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор педагогічних наук, професор

С.В. Кульбіда